

Treball al CAP

112
Desembre
de 2022

Prevenció de malalties
relacionades amb el treball



ELS CASOS DEL TRIMESTRE

Entre juliol i setembre de 2022 es van notificar al Sistema de Vigilància de Malalties Relacionades amb el Treball 89 casos, dels quals el 55,1% van afectar a dones. L'edat mitjana va ser de 43,1 anys (DE=10,5) sense diferències significatives segons el sexe, i les ocupacions més freqüents van ser personal de serveis i comerç (21,0%) i professionals de suport (18,4%). Respecte al país d'origen, un 28,2% havia nascut fora de l'Estat. La patologia més notificada va ser de tipus ansiós-depressiu (85,4% dels casos notificats), de la qual el 55,3% va produir-se en dones. Els trastorns que van seguir en freqüència van ser els musculoesquelètics i del teixit connectiu (12,4%). El 21,1% de les persones afectades treballava en empreses de fora de Barcelona i la situació laboral més freqüent va ser la contractació indefinida (78,3%). Finalment, el 79,2% dels treballadors i treballadores estava en situació d'incapacitat temporal en el moment de la notificació.

- Els casos del trimestre
- L'estudi d'un cas
- Sabies que
- Les taules del trimestre

També podràs consultar tots els números de les publicacions al web www.asp.cat



Vols rebre les publicacions de la Unitat de Salut Laboral de Barcelona?



A continuació es mostra el cas d'un home de 56 anys d'edat que treballava com a marbrista en règim de treballador autònom. Des de l'any 1992 va estar treballant en un taller propi, i des de feia un any treballava per altres tallers.

• Antecedents i malaltia actual

La feina del treballador consistia en realitzar tot el procés de tallar, fresar, polir, i muntar mabre i Silestone®, però també transportar-lo i prendre'n mides. Per a realitzar la seva feina, havia utilitzat sempre mascareta amb un nivell de protecció del filtre d'eficàcia P3. Refereix però, que només se la posava quan tallava o polia el marbre o Silestone®, perquè era quan es generava més pols, després se la treia per a fer altres tasques dins del mateix taller. En el muntatge o instal·lació del material acabat als habitatges, tampoc utilitzava la mascareta.

L'any 2015 va començar a notar dificultat respiratòria per a realitzar algunes activitats físiques. Se li va practicar una TAC toràcic que va mostrar engruiximent pleural basal esquerra amb tractes fibrosos probablement relacionats amb seqüeles de procés infecciosos previ. Així mateix, en les proves de funció respiratòria mostrava un patró ventilatori restrictiu i una disminució de la capacitat de difusió de monòxid de carboni. Arrel d'aquests resultats es va posar en mans d'un pneumòleg, realitzant seguiments periòdics, amb el diagnòstic de silicosis pulmonar.

Les imatges tomogràfiques varen anar mostrant un empitjorament, fins que el 2021 apareixien: canvis fibròtics cicatricials a regions superiors d'ambdós parènquimes pulmonars que suggerien seqüeles de pneumoconiosi, adenopaties mediastíniques i hiliars pulmonars bilaterals que havien augmentat discretament de mida i canvis fibroatelectàsics a lòbul pulmonar inferior esquerra.





• Factors de risc identificats

A partir de la informació facilitada pel propi treballador es van identificar els següents factors de risc:

Risc d'exposició a sílice. Aquest risc es va veure agreujat pels següents fets:

- Manca de determinacions ambientals de sílice cristal·lí, considerant el valor límit d'exposició establert a l'annex III del RD 665/1997.
- Manca de mesures de protecció col·lectiva per garantir que el nivell d'exposició dels treballadors es redueixi al nivell més baix com sigui possible tècnicament.
- Mal ús dels equips de protecció individual, possiblement per manca d'informació. El treballador utilitzava la mascareta amb protecció contra partícules amb un nivell d'eficàcia P3, només en les tasques de tall i polit del marbre i Silestone®, i se la retirava per a realitzar la resta de tasques en el mateix espai.

- El treballador desenvolupava una activitat laboral amb risc d'exposició a sílice cristal·lí.
- La silicosi pulmonar que presentava el treballador és una patologia reconeguda com a malaltia professional, segons queda recollit en el Reial Decret 1299/2006 pel qual s'aprova el quadre de Malalties Professionals de la Seguretat Social, que en el punt 4A0103 identifica la pols de sílice com a causant de silicosi en "treballs en sec, de trituració, tamisatge i manipulació de minerals o roques".
- Donat que el treballador cotitzava per contingències professionals, va ser derivat a la seva mútua laboral que li donava cobertura, la qual en va assumir el seguiment, proves diagnòstiques i tractament.

El treballador utilitzava la mascareta només en les tasques de tall i polit del marbre i Silestone®, i se la retirava per a realitzar la resta de tasques en el mateix espai.



• L'exposició laboral a pols de sílice cristal·lí

Les fonts d'exposició laboral a sílice cristal·lí són molt nombroses perquè forma part de la composició de molts minerals. Aquests minerals són components o ingredients bàsics en una gran varietat d'activitats o sectors industrials. En el cas que descrivim correspon a l'elaboració d'aglomerats de quars (Silestone®).

En les operacions de mecanitzat (tallar amb màquina o serra de disc, fresar, polir, repassar) dels aglomerats de quars, s'alliberen a l'ambient grans concentracions de pols que conté sílice cristal·lí respirable. El contingut de sílice cristal·lí dels aglomerats de quars pot variar entre el 70 i el 90% en funció del color i el tipus d'acabat.

Es va començar a utilitzar en taulells de cuina i bany. Altres operacions on es pot alliberar pols de sílice cristal·lí són en les tasques d'instal·lació als habitatges, quan es fan ajustos mitjançant eines manuals.

La silicosis és un tipus de pneumoconiosi produïda per la inhalació de pols de sílice. És una fibrosi nodular progressiva, provocada per la sedimentació de partícules respirables de sílice cristal·lí als alvèols pulmonars. Està reconeguda com a malaltia professional a l'Annex I del RD 1299/2006 pel qual s'aprova el quadre de malalties professionals en el sistema de la Seguretat Social.

Guía para el control de la exposición a polvo de sílice. Asepeyo, 2021.
Disponible a: <https://bit.ly/3ibhXh1>

Agglomerados de cuarzo: medidas preventivas en operaciones de mecanizado. NTP n° 890. Instituto Nacional Seguridad y Higiene en el Trabajo. Ministerio de Trabajo, migraciones y Seguridad Social. 2010.
Disponible a: <https://bit.ly/3OExBO6>

Prevenir la Silicosis y las Muertes entre los Trabajadores de la Construcción. Instituto Nacional para la Seguridad y Salud Ocupacional (NIOSH). DHHS (NIOSH) publicación N.º 96-112.
Disponible a: <https://bit.ly/3GTBPP1>

Protocolo de vigilancia sanitaria específica. Silicosis. COMISIÓN NACIONAL DE SEGURIDAD Y SALUD EN EL TRABAJO. Ministerio de Sanidad. 2020. Disponible a: <https://bit.ly/3i6Rz7P>

Des de gener de 2019, la cotització per accident laboral i malaltia professional és obligatòria i està inclosa en la quota d'autònoms.





• Les persones treballadores autònomes i la prevenció de riscos laborals

Segons l'enquesta de població activa del 2018 a Espanya, el 16% del total de persones treballadores ho són per compte pròpia, essent un 5% empresàries amb personal assalariat, un 10.5% sense assalariats i un 0.5% membres de cooperatives o bé que treballen en empreses o negocis familiars. També durant l'any 2018, les persones treballadores autònomes amb cobertura de contingència professional van patir 11.503 lesions per accident de treball en jornada, dels quals 20 van ser mortals⁽¹⁾.

La Llei de Prevenció de riscos Laborals no inclou en el seu àmbit d'aplicació a les persones treballadores autònomes que no tenen personal al seu càrrec. En cas de que sí tinguin personal al seu càrrec, passen a ser considerades com a empresàries i sí els és aplicable la normativa de prevenció de riscos laborals.

Quan la persona treballadora autònoma treballa amb treballadors/es de diferents empreses en un mateix centre de treball:

- està obligada a informar dels riscos que projecta sobre la resta de treballadors/es, per tant és necessari que identifiqui els riscos de la seva activitat i els qualifiqui, i
- té el dret a ser informada sobre els riscos que els altres treballadors/es generen i que li poden afectar, així com de les situacions d'emergència que es produeixen.

Per aquests motius els professionals autònoms requereixen de formació en matèria de prevenció de riscos laborals. En aquest sentit, el Departament de Treball disposa de cursos i informació per persones treballadores autònomes: https://treball.gencat.cat/ca/ambits/seguretat_i_salut_laboral/riscos_i_condicions_treball/mesures_per_activitat/autonomos/

En relació amb la cobertura de les contingències professionals de les persones treballadores autònomes, cal recordar que fins a l'any 2019 aquesta cobertura depenia del tipus de cotització escollida pel professional. Però des de gener de 2019, amb la publicació del Reial Decret Llei 28/2018, la cotització per accident laboral i malaltia professional està inclosa en la quota d'autònoms, pel que és obligatòria. S'ha de formalitzar la cobertura de les contingències professionals a través d'una mútua col·laboradora de la Seguretat Social, que assumirà el diagnòstic, tractament i la baixa mèdica amb la prestació del 75% de la base reguladora del mes anterior a la baixa mèdica.

⁽¹⁾ Cal tenir en compte, però, que el 2018 només el 18,2% de les persones que treballaven en règim d'autònoms, tenien cobertes les contingències professionals, atès que no va ser obligatori fins el 2019.

Trabajadores Autónomos: perfil sociodemográfico y siniestralidad laboral. Instituto Nacional Seguridad y Salud en el Trabajo. Ministerio de Trabajo, migraciones y Seguridad Social. 2018. Disponible a: <https://bit.ly/3EYaPxx>

Llei 31/1995, de Prevenció de riscos Laborals. Diponible a: <https://www.boe.es/eli/es/l/1995/11/08/31/con>

RD 171/2004, del 30 de gener, pel qual es desenvolupa l'article 24 de LPRL en matèria de coordinació d'activitats empresarials. Diponible a: <https://www.boe.es/eli/es/rd/2004/01/30/171/con>

Llei 32/2006 que regula la subcontractació en el sector de la construcció. Disponible a: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2006-1820>.

Llei 20/2007, de l'Estatut del treballador autònom. Diponible a: <https://www.boe.es/eli/es/l/2007/07/11/20/con>

Reial Decret Llei 28/2018, de 28 de desembre, per a la revaloració de les pensions públiques i altres mesures urgents en matèria social, laboral i d'ocupació. Diponible a: <https://www.boe.es/eli/es/rdl/2018/12/28/28>





Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic, edat i sexe.

	Homes							Dones						
	<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64	Total	<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>64	Total
T. mentals i del comportament	-	8	9	12	4	1	34	3	9	13	11	6	-	42
T. Musclesquelètics	1	-	1	3	-	-	5	-	-	3	1	2	-	6
Traumatismes i enverinaments	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1
Total	1	8	10	16	4	1	40	3	10	16	12	8	-	49

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i ocupació.

	Direcció i gerència empreses	Professionals ciència i intel·lectuals	Professionals suport	Personal administratiu	Personal serveis i comerç	Personal indústria i construcció	Operadors/es instal·lacions i maquinària	Ocupacions elementals	Total
T. mentals i del comportament	3	13	14	11	13	1	1	9	65
T. musclesquelètics	-	-	-	1	3	1	2	2	9
Traumatismes i enverinaments	-	-	-	-	-	1	0	1	2
Total	3	13	14	12	16	3	3	12	76

(13 casos sense ocupació notificada)

Malalties relacionades amb el treball notificades a la USL Barcelona segons diagnòstic i centre notificador.

	Casc Antic	Raval Sud	Barceloneta	Sant Antoni	Universitat	Les Hortes	Pg de Sant Joan	Vila de Gràcia-6B	Sallehy	Bordeta-Magòria	Numància	Les Corts	Sant Elies-5B	El Carmel	Lisboa-7D	Horta-7E	Sardenya	Baix Guinardó	Congrés	Encants	Camp de l'Arpa	Ramon Turró	Poblenou	El Clot	Sant Martí-10H	Besòs	Vila Olímpica	Guineueta	Sant Andreu-9H	Bon Pastor	Sagrada Família	La Sagrera	Dreta Eixample/Roger de Flor	Sarrià	Lesseps-La Salut (2 EAP)	La Marina	Vallcarca-Sant Gervasi	Cotxeres de Borbó	Les Corts/Pedralbes 4B	Casernes	Total	
T. mentals i del comportament	4	2	1	2	2	1	2	1	-	-	1	1	3	5	3	1	2	2	1	3	2	3	1	-	2	-	4	2	2	3	2	4	3	2	3	-	1	2	1	1	1	75
T. musclesquelètics	1	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11
Traumatismes i enverinaments	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Total	5	2	2	2	3	1	2	1	1	1	1	1	3	5	3	1	2	2	1	3	2	3	4	1	3	1	4	2	2	3	2	4	3	2	3	1	1	2	1	1	87	

(2 casos van ésser notificats per centres de fora de Barcelona)